

Literatura dramatică pentru copii și tineret — anume fac această distincție — trebuie să rezolve continuu ecuații noi, cu ineputabile necunoscute ale existenței omenești. Ea trebuie să reinnoiască observațiile asupra vieții, să configureze destine și identități, să inaugureze puncte de vedere noi cu privire la indivizi și generații în lumina existenței contemporane, conform cu accepția „frumosului” ca simbol al moralității.

La Congresul ASSITEJ de la Haga în mai 1968, Erik Vos susținea că și „uritul” poate fi sau deveni „operă de artă”.

Dar trebuie să fii atent despre ce urîtenie este vorba și care este ecoul suscitată de această modalitate, pentru că a promova pe scenă negarea, imposibilitatea comunicării între ființele omenești, inexistența unui scop și a capacității de a se salva, aceasta riscă să împingă tineretul la disperare, la protestul total, la ura împotriva oricărei societăți.

Dimpotrivă, trebuie să ajutăm tineretul (prin intermediul frumosului sau chiar al uritului) să discearnă adevăratele valori umane, trebuie să-l ajutăm să capete încredere în viitor, în umanismul triumfător.

Auzim câteodată spunându-se „ce știe el? E un copil!”. Cît timp încă vom mai considera tinerețea o infirmitate? Copilul nu e o ființă inferioară cum sîntem noi tentați uneori să credem, ci o ființă care nu a *avut timpul* să se formeze. Adolescențul nu este un „rebel” față de înaintași. Este luptătorul care înfruntă necunoscutul, soldatul „noului”, constructorul etajului nou care se ridică peste cele precedente, construite de înaintași. El se zbate, plin de întrebări, și crede cu convingere că a descoperit adevărurile vieții... adevăruri deja descoperite de predecesori. Să-l ajutăm — cu discreție — să ajungă la aceste adevăruri, fără să-l privim de bucuria propriei lui victorii. A gândi pentru el, a-i dirija ideile, conduita, a-i impune violent experiența noastră înseamnă a-l împinge spre apatie, dezinteres, pasivitate, sau uneori spre protest. Nu rezidă oare în această greșită mentalitate secretul „luptei între generații”?

* * *

A fi „contemporan”, după părerea mea, este a vorbi limba epocii noastre cu sugerări de viitor. A fi „modern” înseamnă a-ți corecta optica tradiționalistă prin lentile contemporane, înseamnă a permite spectatorului să *descopere* epoca în care a fost scrisă opera, dar și a o *comenta* prin prisma timpului său. Un colocviu deschis, cinstit, curajos, și nu o fotografie, iată stilul modern al teatrului contemporan, un teatru de idei prin excelență. Caracterul modern al teatrului pentru copii trebuie să fie stilul teatrului „total”, modern prin mijloacele de expresie, bogat prin conținutul de idei, variat prin interpretare.

Cînd autorii vor înțelege minunata misiune pe care o au de a scrie pentru cei mai entuziaști, dar și cei mai intransigenți spectatori; cînd criticii vor analiza spectacolele cu competență, dar în folosul „consumatorului” și cu consultarea opticii lui; cînd se va înțelege că teatrul tinerelor generații trebuie ajutat și susținut de zeci de ori mai mult decît teatrul adulților; cînd creatorii vor realiza din plin monumentalitatea operei de cultură pe care sînt chemați s-o construiască, teatrul micilor spectatori va deveni una din cele mai înălțătoare instituții de cultură din lume.

FRED MAHLER

Secretar științific al Centrului de cercetări pentru problemele tineretului

NECESITATEA INVESTIGAȚIEI ȘTIINȚIFICE

Un element nou se impune azi în studiul relației dintre teatru și spectatorul tinăr: în rindurile publicului a apărut și la noi prima generație de *telespectatori* din cea mai fragedă vîrstă. Contemporanii acestei noi ere a „audio-vizualului”, profetizată de un Mc. Luhan, se deosebesc desigur de vechii spectatori. Dar nu numai în sensul negativ al predilecției pentru imaginea facilă, succedîndu-se în ritmurile di-

namice ale filmului și televiziunii. Ci și prin mai multe valențe pozitive, dintre care aș aminti fie și numai considerarea oricărui tip de spectacol, inclusiv al celui teatral (vizionat prin „micul” și „marele ecran” în proporții uriașe azi), ca o *posibilitate* și o *necesitate a vieții cotidiene*. „A merge la teatru” încetează astfel de a fi un eveniment ieșit din comun, excepțional, sărbătoresc, devenind, pentru tot mai mulți, o obișnuință asemănătoare aceleia de a frecventa cinematograful. Iar mirajul ecranului nu concurează teatrul în spațiul timpului liber, strivită sau limitată de atât de multiple solicitări? Tinărul telespectator sau cinefil mai este și mai poate fi el un credincios adept al Thaliei? Statisticile remarcă unele fenomene care dovedesc prezența unei atare tendințe. Dar — o dovedesc unele investigații realizate până în prezent — această tendință nu e absolută. Ea acționează în funcție de doi parametri: a) pe de o parte, îndepărtarea tinerilor de teatru este rezultatul unei stagnări a acestor arte, al unui efort insuficient al acestora de a-și menține *specificitatea* ca artă printr-o continuă *modernizare* (repertoriu, gen de spectacol, tip de relații cu publicul); b) pe de altă parte, ea se manifestă atunci când „*mass-media*” acționează în sensul unui *inlocuitor* de cultură și nu al unui *propagator* și *stimulator* al unor cerințe culturale largi care să depășească domeniul mijloacelor de comunicații în masă și, mai precis, ale radioteleviziunii.

Problema este studiată în multe țări prin mijloacele investigației științifice. Anchetele de opinie se opresc adeseori asupra comportamentului tinărului față de teatru în contextul descifrării cât mai exacte a dinamicii preocupărilor și preferințelor acestuia în raport cu fenomenul cultură. Să amintesc doar studiul profesorului L. Rosenmayer și al colaboratorilor săi de la Institutul austriac pentru problemele tineretului. Pe baza unei ample anchete de opinie, volumul „Interesele culturale ale tineretului” examinează problema în întreaga ei complexitate. Teatrului i se dedică un capitol aparte: de la *frecvența* participării tinerilor la diferitele tipuri de spectacole — analizată diferențiat la elevii și ucenicii, în funcție de starea socială, nivelul cultural, chiar de apartenența religioasă — și până la preferințele privitoare la *repertoriu*, precum și la relația reciprocă dintre diferitele *tipuri de spectacole* și interesul tineretului pentru acestea.

Doar cu titlu de exemplificare, iată câteva din constatările făcute: în timp ce dintre ucenici ca. 40% n-au fost la teatru, doar 4% dintre elevi se află în aceeași situație. Elevii preferă repertoriul modern, pe când ucenicii își arată înclinația spre cel clasic. Pe primele locuri sînt menționate piese de Schiller, Sofocle, Shakespeare, Molière. În schimb, 45% din cei ce frecventează teatrul nu-și amintesc numele autorilor sau titlurile pieselor vizionate. Interesantă este și relația după care cei ce frecventează cu regularitate teatrul preferă reviste de nivel cultural ridicat și sînt cititori peste nivelul mijlociu; spectatorii de teatru se recrutează dintre cei care frecventează cinematograful doar în mod „întîmplător...”. Să mai amintim că *studiile* la care ne referim se corelează cu *preocupări practice* susținute, desfășurate în cadrul Organizației de teatru pentru tineret („Theaterorganisation für Jugendliche”), a cărei activitate se concretizează, de exemplu, în faptul că 58% din elevii vienezi au abonamente teatrale.

Asemenea preocupări, prezente și în alte țări, sugerează și pentru noi un domeniu larg de activitate. *Centrul de cercetări pentru problemele tineretului* (care a și început să investigheze unele aspecte ale bugetului de timp al tinerilor și ale preocupărilor lor culturale) *ar putea colabora în acest sens cu Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, cu conducerea teatrelor și A.T.M.*

Asemenea studii ar putea, eventual, confirma ipoteza care mă face să fiu optimist în ceea ce privește adeziunea tineretului față de teatru: și anume că — oricît de mare va fi în viitor atracția televiziunii și filmului — teatrul își va menține atracția specifică și își va îndeplini funcția estetică și educativă proprie. Dacă nu pentru alte motive (prea bine cunoscute spre a le mai aminti), dar cel puțin în cazul tinerilor mai ales, pentru faptul că el le va oferi tărîmul jocului și locul de desfășurare a fanteziei și a dorinței de participare, *Perspectivă în care putem crede, cu condiția ca — prin repertoriu și interpretare — tinerii să găsească pe scenă problemele și aspirațiile lor, ca mișcarea teatrului de amatori, atît de iubită de tineri, să se afirme la un nivel cu adevărat artistic, iar teatrul să se dovedească pe deplin un contemporan al noilor generații.*